

No figura a cap catàleg antic de rius il·lustres, però configura un paisatge, el que recorre des del seu naixement sota l'ermita de Sant Baldiri al terme municipal de Santa Cristina d'Aro, fins a la seva desembocadura a Platja d'Aro, un paisatge ben peculiar, ben definit i que forma l'anomenada Vall d'Aro.

Si un humanista del segle XV, com és ara el canonge barceloní Jeroni Pau, o un erudit del segle XVI, com és ara el també canonge i també barceloní, Francesc Tarafa, haguessin inclòs el Ridaura en els seus catàlegs de rius, a part d'emprar la llengua llatina, haurien descrit el Ridaura més o menys en aquests termes: s'escola des d'un puig de poc més de tres-cents metres d'alçada, en ple massís de l'Ardenya, al peu de l'ermita de Sant Baldiri. Després de recórrer uns quilòmetres, banya els afores del poble de Llagostera, passa per la plana i rega el poble de Santa Cristina d'Aro, per anar a endolcir finalment, al cap d'uns vint quilòmetres, les aigües de la nostra mar Mediterrània, a l'extrem occidental de la platja de Platja d'Aro. Al llarg del seu curs i per tal d'aprofitar el seu cabal hom hi va construir diversos molins, set al terme municipal de Llagostera, i cinc més als termes de Santa Cristina d'Aro i Castell-Platja d'Aro.

Però el Ridaura no ha tingut sort. Sempre ha estat massa petit perquè se'n parlés. Ocupa poques línies a la *Gran Enciclopèdia Catalana* i ha estat motiu literari en comptades ocasions. A

el curs dels rius

El Ridaura

Text i fotografies
MARIÀNGELA VILALLONGA

més, tampoc no ha tingut la sort de posseir cap font que hagi inspirat grans poetes. Ni la font d'en Roura, ni la font de la Taverna podran arribar a formar part del sagrat nombre de les grans fonts, Egèria, Aretusa, Castàlia o Bandúsia, immortalitzades a la literatura universal, perquè homes com Horaci, per exemple, els van dedicar mots de lloança.

Perquè el Ridaura és un riu senzill, un riu tranquil, de mides reduïdes, que provoca pocs danys i molts beneficis, un riu pacífic i dolç, acollidor i estimat pels que viuen a les seves vores, els llagosterencs, els cristinencs i els castellarencs sobretot, i potser menys pels habitants de Platja d'Aro, perquè han estat ells els que han patit en més ocasions les seves crescudes excessives i sobtades.

A Llagostera, el poble de les muntanyes blaves, és potser on el Ridaura ha tingut més protagonisme. Els llagosterencs han fet una pel·lícula sobre el Ridaura, han donat el nom del seu riu a una sardana i a una havanera, n'han parlat en articles dels programes de les festes majors, l'han dibuixat, l'han pintat i l'han fet protagonista de relats, com és ara Rafael Mas (1876-1956) en el seu recull *Coses de Llagostera*, publicat l'any 1948, o Josep Calvet en *El mestre de Fenals i altres contes*.

Però el Ridaura no és pas només el riu de Llagostera. També Santa Cristina d'Aro gaudeix del riu i aprofita les seves aigües, però és un riu diferent. També la Vall d'Aro, amb Castell d'Aro i Platja d'Aro consideren el Ridaura el seu riu, perquè ho és, però és un riu diferent.

I és que el Ridaura de Llagostera és un riu que porta aigua tot l'any, no com el Ridaura de la Vall d'Aro al qual li escaurien aquells mots de *Viatges i flors*, de Mercè Rodoreda, concretament del "Viatge al poble dels rius sense aigua", on diu "no es tracta mai d'un riu esplendorós a tota aigua sinó d'un riu esquifit". Aquest és el Ridaura de mossèn Gelabert i dels germans Sitjar.

Mossèn Josep Gelabert, pintor d'origen tarragoní, educat a Olot, i prevere de Llagostera durant el període 1900-1936, va escriure un opuscle titulat *Etimologia de la Vall d'Aro*, publicat a Girona l'any 1932. Gelabert es fa ressò de l'etimologia del nom del Ridaura que va donar el polític i historiador Sanpere i Miquel, nascut a Barcelona l'any 1840, en la seva obra *Un estudi de toponomàstica catalana*, publicat l'any 1880. Sanpere considerava que el nom del Ridaura prové «del avellaner qual nom vulgar es aura». Mossèn Gelabert considerà que aquesta hipòtesi era «inverissíml tant per raó de les plantes, que no han existit a la vall, ni per raó de la regió poc favorable en el seu desenrotll». Contràriament, mossèn Gelabert arribà a la conclusió que el nom del riu deriva etimològicament del seu poc cabal d'aigua i creu que Ridaura és sinònim de «riu sec». Avui hi ha d'altres teories sobre l'origen de la denominació del riu, i també una doble denominació, Ridaura i Riudaura. Però no és pas

«A Llagostera és on el Ridaura ha tingut més protagonisme.»

aquest el lloc adient per fer un estudi etimològic de la toponímia del riu que travessa la Vall d'Aro. Amb tot, mossèn Gelabert tenia raó, el Ridaura que s'escola per la plana de Santa Cristina i que travessa la Vall d'Aro és durant bona part de l'any un riu sec, un areny que arriba fins al mar.

Ja és temps, però, que iniciem el nostre passeig al llarg del riu, des del seu naixement, fins a la seva inclusió en el mar. Una petita font que neix sota l'ermita de Sant Baldiri, prop de la muntanya del Montclar, és l'origen del Ridaura. L'ermita que protegeix el naixement del riu forma part de la parròquia de Solius, una de les quatre parròquies que pertanyen al terme municipal de Santa Cristina d'Aro. El germà Albert Fontanet, monjo de Solius i bon coneixedor d'aquell indret, en un article sobre la història de l'ermita, ens explica que ja existia al segle XV, però que «pels volts de 1740 es féu l'església actual». L'ermita avui és de propietat privada i pateix la ruïna dels anys i de l'abandonament.

La font del Ridaura desapareix soterrada i torna a aparèixer en més d'una ocasió, enmig de les muntanyes encara verges poblades de pins i de suros, de roures i d'arbocers, i recull l'aigua d'altres fonts que neixen de les muntanyes del Montclar o del Matxacuca, i que ajudaran a formar un braç d'aigua més ample, el Ridaura.

En els seus primers metres, el riu és

«A les fonts del Ridaura, l'aigua és d'una puresa extraordinària.»

d'una gran bellesa i les seves aigües són d'una puresa extraordinària. Es pot remuntar el seu curs, ja sigui pel mateix llit del riu, ja sigui per les voreres. El lloc és de difícil accés, per camins de terra tova, de gresa, destrossats per les pluges, plens de recs i de baixades molt inclinades. Però la contemplació del riu bé s'ho val.

L'indret anomenat «les fonts del Ridaura» apareix davant nostre després de quasi reptar per sota dels altíssims brucs i de la frondositat dels marges embardissats del riu. Gairebé no veiem la llum, tot i ser una tarda esplendorosa del mes d'agost, amb un sol aclaparador i un cel sense núvols, solcat només per les gavines de l'abocador proper. La pedra molsosa és un bon seient encoixinat per contemplar la remor neta de l'aigua. Tres pins senyorívols presideixen les roques blanquinoses, per les quals llisca l'aigua, quan el Ridaura baixa rabent en un dia de tempesta. Ara l'aigua és quieta a les gorges i sorollosa a les petites cascades que forma el desnivell de la muntanya escarpada. Es pot saltar fàcilment d'una ribera a l'altra, tan estret és el llit del riu en alguns racons. Un dels gorgs és d'un verd profund. Podria ser inacabable com la Gouffre de Fontaine de Vaucluse, però aquí s'hi veu el fons. Una anguila s'emmandreix ondulada en l'aigua fresca, aixeca un polsim de sorra i desapareix entre les pedres grises i llises, de formes arrodonides, grans.

«L'aigua és quieta a les gorges i sorollosa a les petites cascades.»

«Un dels gorgs, d'un verd profund, podria ser inacabable, però s'hi veu el fons.»

No hi ha cap figuera arrapada a la roca nua de la paret del riu, com la que a Fontaine de Vaucluse va inspirar aquells versos de la *Mireio* de Frederic Mistral, el poeta de la Provença. Però hi ha un roure magre, que creix a la paret de pedra i té una minúscula casina de fusta recalçada en les seves branques, que ha de servir perquè hi hagin les mallerengues. Veien més arbres amb casines, amunt i avall del curs del riu. Tornem saltant de pedra a pedra, esquivant l'aigua del riu.

Un altre braç del Ridaura prové dels voltants de la masia fortificada de can Duran del Gatellar. No gaire lluny d'aquí, a Tallades, la natura ha de suportar una degradació més. Un indret que devia resultar idíl·lic en altres temps, amb una vista esplèndida sobre Llagostera i tot el puig de les Cadiretes, amb un aire pur i amb una vegetació frondosa, s'ha vist convertit, per obra i gràcia de la civilització del consumisme, en el lloc escollit per reunir els detritus d'una societat que compra, utilitza i llença productes contínuament, sense donar ni temps a la naturalesa perquè es recuperi de l'agressió constant de l'home, el seu gran transformador. L'abocador de Solius, com un pop gegantí, va estenent els seus tentacles per sobre d'arbres, rius i camins. S'hi amunteguen pisos i pisos d'escombraries que deformen el paisatge. L'olor que desprenen segons quins dies és repugnant, i el cel es cobreix de

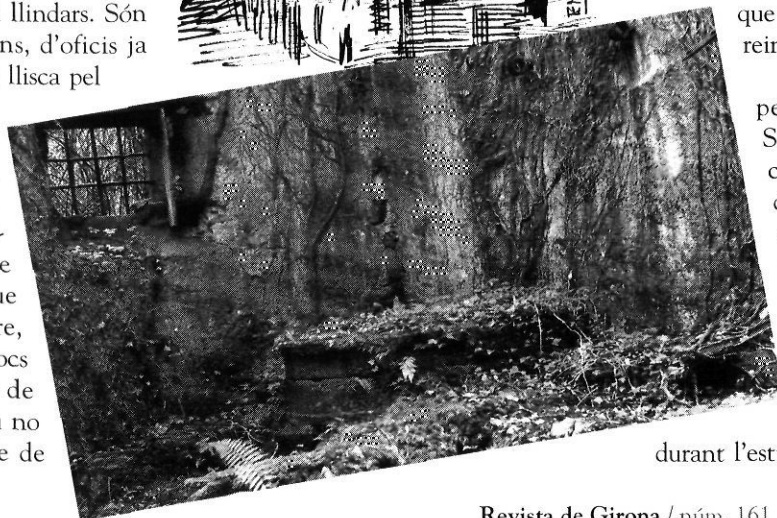
les aus depredadores, i els seus xiscles eixorden les orelles. En un lloc o un altre hem de dipositar les nostres esco- rrialles, però el medi natural en pateix les conseqüències progressivament.

De totes maneres el Ridaura segueix el seu curs, immutable per fora, vers Llagostera. En altres temps l'ener- gia hidràulica del riu era aprofitada pels molins que s'hi van construir al seu pas. El llagosterenc Esteve Fa, en una recopilació dels molins de Llagostera, enume- rava els set que corresponien al Ridaura: el molí de can Cabanyes, el molí de Més Amunt, el molí de can Carreras, el molí d'en Muné, el molí d'en Nadal, el molí de cal Xorrac i el molí d'en Mariano. Resten només vestigis de les antigues edificacions. Alguns molins han desapa- regut ja irreversiblement; d'altres romanen abandonats, soterrats gairebé per les hores errants que s'han apoderat de parets i finestres, moles i llandars. Són records de temps llunyans, d'oficis ja inexistents. Només el riu llisca pel seu mateix llit, banya els mateixos marges, i amb peu sorollós salta per les mateixes rescloses.

El Ridaura és engrui- xit encara per algun altre braç d'aigua, com el que forma la font d'en Roure, que ha vist berenades i jocs de moltes generacions de llagostercs. Però el riu no arriba a banyar el poble de

«En altres temps, l'energia del riu era aprofitada pels molins.»

En el dibuix d'Enric Marquès, el molí de can Moner. A baix, el de can Nadal.

Llagostera, sembla que s'hi dirigeix, decidit, i tot d'una gira altra vegada cap a mar. Des de la costa de n'Alou disco- rre paral·lel a la carretera que va de Lla- gostera a Santa Cristina. Durant el mes de maig es pot endevinar la serp d'aigua amagada sota un núvol blanc de flors d'acàcies. Tants són els ramells de flore- tes arraimades que pengen de les bran- ques, encara nues de fulles, de les acà- cies del Ridaura. Des de la carretera, i durant alguns quilòmetres, es poden contemplar les acàcies florides que for- men una llarga cinta blanca al costat dels camps conreats. Ja hem arribat a la Vall. Sota la cinta s'endevina la secreta frescor del riu, camins poc fressats i el somort murmurí de la cantarella de l'aigua, aleteig d'ocells a través de vents arremorats que mouen suaument les penjarelles blanques i, sobretot, la bonesa de l'aigua del Ridaura que fa de les seves acàcies les reines de maig.

El Ridaura és travessat pel pont que porta cap a Solius. Som al terme muni- cipal de Santa Cristina d'Aro, i a partir d'aquí el riu és sec durant bona part de l'any. Però la pro- cessó va per dins, perquè el seu cabal subterrani subministra aigua a una de les zones de la Costa Brava més poblades durant l'estiu. Un altre pont sobre el

Ridaura ens porta al primer camp de golf que es va construir a la zona, ja fa més de vint-i-cinc anys, quan la febre per aquest esport encara no havia estès l'enorme catifa de vellut verd per sobre dels nostres boscos de suros i arbocers. Quan el Ridaura baixa ple, després d'haver plogut molt i fort, fa l'efecte d'un gran riu al seu pas per Santa Cristina, però gran part de l'any només és un riu esquifit amb un fil d'aigua.

La carretera de Sant Feliu travessa el Ridaura. I ara la nova variant, que circula paral·lela al cantó dret del riu, ha fet

«El riu segueix el seu curs, immutable. Banya els marges i salta per les rescloses.»

el Ridaura recorre els seus darrers metres. El Ridaura fa fèrtil la Vall d'Aro, rega les pinedes, els horts i els camps, però el riu, emperesit, ja té ganes d'arribar al mar, i ho fa a l'extrem sud de l'enorme corba daurada

de Platja d'Aro, mig amagat sota la sorra, enmig de càmpings i a tocar de les barques i els iots que reposen en uns canals d'aigua salada que han estat presos al mar i entaforats a la terra. Però el Ridaura no n'està gelós. S'ha passejat pel camí que va cisellar segles enrera, ha ensenyorit muntanyes, boscos i planes, casalots, casetes i molins, pobles vells i noves urbanitzacions, i sap que la seva aigua és més preuada que la salabrosa. El riu ha seguit el seu curs, com fa mil anys, sempre immutable, sempre mudadís.

«Quan ha plogut molt, el Ridaura fa l'efecte d'un gran riu, al seu pas per Santa Cristina. Però gran part de l'any només és un fil d'aigua.»

Mariàngela Vilallonga

perdre
intimitat al Ridaura.

Novament ens acompanyen les restes dels seus antics molins: el de can Tarrés, el d'en Ramon, el del Cuc, el de la Bassa, i el darrer, el molí d'en Candell. Alguns són ara residències estiuenques, d'altres s'han convertit en restaurants. Enmig d'arbredes i planes,

índex

ARQUEOLOGIA

- FLORENSA, Joan: *El patrimoni monumental del massís de Cadiretes* 280
GIL, Miquel: *Una nova singlatura per a l'arqueologia submarina* 276

ARTS

- CLARA, Josep: *Joan Orihuel, pintor de la postguerra* 396
GARCIA, Adela; MONTURIOL, Toni: *Berga i Boix: més que simples paisatges* 400
GAY, Joan: *Una temporada d'òpera francesa a la Girona napoleònica* 634

BIBLIOGRAFIA

- BESALÚ, Xavier: *Memòria d'un gran pedagog* 210
CIURÓ, Joaquim: *Carrosser i historiador* 444
CONDOM, Dolors: *Studia humanitaris* 672
DOMÈNECH, Joan: *Els 114 molins del Ripollès* 326
    Home de molts amics 211
    Més que una biografia 99
ESPADALÉ, Josep: *Un document per a la història* 97
FERRERÓS, Joan: *Jornades sobre Caterina Albert* 328
GIFRE, Pere: *Arxius, pedagogia i dinamització cultural* 94
GIL i BONANCIA, Miquel: *Un itinerari sentimental* 563
MARFANY, Joan-Lluís: *Per conèixer Rusiñol* 446
MARQUÈS, Josep M.: *Documents sobre els jueus gironins* 327
MARTINELL, Josep: *Història d'un conjunt únic* 93
MAYANS, Antoni: *El cost humà de la guerra* 445
MEDIR, Rosa M.: *Una monografia ineludible* 92
MIRAMBELL, Enric: *Guia de 24 municipis* 561
Novetats: 101, 213, 332, 449, 564, 678
PLA, Jordi: *Miquel de Garganta i el Fabra* 677
    Una conferència excepcional 558
PUIG, Roser: *La preservació del passat recent* 674
PUIGBERT, Joan: *Contra la pervivència del nacionalcatolicisme* 675
    L'escola sota el franquisme 209
REIXACH, Jaume: *Endur-se el museu a casa* 448
REIXACH, Joan: *Cartografia de quatre segles* 208
VICENS, Jaume: *El paisatge del Fluvià* 560
VILA, Pep: *El paisatge de la cançó popular* 330
    Joaquim Ruyra, revisat 96
    Quan el flabiol refila 673
VILARÓ, Teresa; PARÉS, Pere-Miquel: *Itineraris de la natura* 89
    Parcs de bombers catalogats 559
    Tradició oral cerdana 212

CIÈNCIES

- FORTIÀ, Ramon; HONTANGAS, Joan: *La colònia d'ardeides de les illes Medes* 42
VILARÓ, T.; PARÉS, P.M.: *Cavall bretó cerdà: el nom d'una raça* 164

CRÒNICA

- ARTIGAL, Jordi: *Biblioteques, escoles i cultura local* 240
BOSCH MARTÍ, Lluís: *Els blaus i els ocre de l'Isidre Vicens* 590
CARBONELL, Francesc: *Una ruta per la pau i la interculturalitat* 478
CASELLAS, Lluís-Esteve; ROCAS, Xavier: *Un patrimoni incomprès i espoliat* 18
COSTA, Lluís: *Ètica i credibilitat de la comunicació* 362
DACOSTA, Josep M.: *Aquari perdut, aquari guanyat* 246
    Els punts calents del Cap de Creus 16
DALMAU, Jordi: *El cansament del turisme* 368
    Pedagogia de la muntanya 592
ESPADALÉ, Josep: *Els bombers catalans a Celrà* 244
FIGUERAS, Narcís: *Balanç d'un aplec catalano-lleuadocità* 370
FORTIÀ, Ramon: *El Pla d'Espais d'Interès Natural* 14
GAY, Josep Víctor: *Girona i Perpinyà, una trobada inèdita* 132
    La lleva del biberó a Olot 360
    Recuperació del patrimoni jueu 482
GRAU, Josep M.T.: *La recuperació dels fons judicials* 594
    Un banyer a l'arxiu 248
MARTÍ, Miquel: *Els museus marítims vistos des de Palamós* 484
MAYANS, Antoni: *L'Escola d'Olot, una gran exposició* 130
    Setanta-cinc anys d'una biblioteca 476
MIRAMBELL, Enric: *Dos segles de premsa a Girona* 128
    Mestres 68 i el professor Agulló 364
    Un Miquel Gil poc conegut 488
MOLI, Domènec: *Pessebres a Olot: un intent de balanç* 8
PEREIRA, Francesc: *Fòrum de teatre creativitat i recerca* 598
PUIGDEMUNT, Eusebi: *Música d'orgue en disc compacte* 20
PUJOL, David: *L'escola de Ceràmica estrena seu* 480
    Vint-i-cinc anys de Carta a una mestra 124
R., J.M.: *La farga catalana sobre el terreny* 474
RIPOLL, Ramon: *La fàbrica Armstrong i el poble de Palafrugell* 10
ROURE, Pere: *La insòlita festa del gravat* 486
RUEDA, Josep Manuel: *Etnologia catalana: una reflexió gironina* 366
SALA, Joan: *Destrucció del patrimoni* 596
SANZ, Erundino: *Albert Molins, un home per un poble* 358
    Jaume Butinyà, estímul i exemple 472
SOLANÍ, Maria: *Un museu de mirar i tocar* 242
TORRENT, E.; ROVIRAS, A.: *Deu anys del Museu del Montgrí* 356
TUBERT, Enric: *Projecte Vidal'92: un pioner redescobert* 12
VAZQUEZ, Eva: *Una caverna platònica a la Universitat* 600
VILA, Pep: *15 anys, 15 antanyes de la llibreria 22* 588
VIVÓ, Carles: *Campanades a mitjanit* 126

DOSSIER

Arqueologia industrial

- CASANELLES, Eusebi: *Els museus de ciència i tècnica a Europa* 644
CLARET, Salvador: *Els museus de l'automòbil* 650

ESPADALÉ, Josep: <i>El cas de la indústria suro-tapera</i>	664
RIPOLL, Ramon: <i>L'arqueologia industrial a Girona</i>	656
RUEDA, Josep Manuel: <i>L'Arqueologia industrial</i>	639
SOLIAS, Josep M.: <i>La metodologia en l'arqueologia industrial a Catalunya</i>	640

El foment de la recerca

<i>L'oferta de recursos gironins</i>	82
ARAGÓ, Narcís-Jordi: <i>Els premis de la ciutat de Girona</i>	68
BERNILS, Josep M.: <i>Els premis històrico-literaris a Figueres</i>	80
BONET, Josep M.: <i>Els premis Ciutat d'Olot</i>	74
FIGUERAS, N.; GRAU, J. M.T.: <i>Premis i beques en l'àmbit local</i> ..	64
<i>La Selva: tradició investigadora i premis</i>	71
MAYANS, Antoni: <i>Les beques Ciutat d'Olot</i>	76
SOLER, Santi; COLL, M. Salut: <i>La Bisbal: els premis Pere Lloberas</i> ..	77

El patrimoni integral

<i>Justificació</i>	406
ALCALDE, G.; RUEDA, J. M.: <i>Els museus de Girona i el patrimoni</i> ..	438
COLLIN, Gérard: <i>Conservar el patrimoni viu</i>	408
MARCET, Roger: <i>Una actuació sobre el patrimoni cultural</i>	420
PADRÓ, Jordi: <i>Patrimoni: nous conceptes, noves necessitats</i> ..	414
PARÉS, Fina: <i>Els museus de Catalunya, entre la redefinició i la sistematització</i>	432
SOLER, Jordi: <i>La protecció del patrimoni natural, una qüestió cultural</i>	424

Els aiguats

CLARA, Josep: <i>Els aiguats: una història que es repeteix</i>	530
CODINACH, Dolores: <i>Les inundacions a la comarca del Ripollès</i> ..	538
POU, Anna: <i>Les inundacions a l'Empordà</i>	548
RIBAS, Anna; SAURÍ, David: <i>La gestió del risc d'inundació a la ciutat de Girona</i>	552
ROSET, Dolores: <i>Inundacions i societat al baix Ter</i>	544
SORRIBAS, E.; GUÉLL, A.: <i>La gènesi de les inundacions, el per què i els seus efectes</i>	532

Jaume Marquès i Casanovas (1906-1992)

<i>86 anys fecunds</i>	288
AINAUD, Joan: <i>L'estudiós de l'art</i>	312
ARAGÓ, Narcís-Jordi: <i>El cronista de la ciutat</i>	308
CAPDEVILA, Vicenç M.: <i>L'home d'església</i>	292
GAY, J. Victor: <i>El col.laborador de premsa</i>	314
GIL, Miquel: <i>L'arxiver de la Diputació</i>	318
MARQUÈS, Josep M.: <i>L'historiador</i>	298
MIR, Manuel: <i>L'home</i>	290
PRATS, Modest: <i>El professor</i>	306
PUIGDEVALL, Narcís: <i>L'excursionista</i>	316
ROURA, Gabriel: <i>L'arxiver capitular</i>	300
SANZ, Erundino: <i>L'amic del CEC de Banyoles</i>	322
SOLER, Narcís: <i>El director del museu Diocesà</i>	303

VIADER-GUSTÀ, Ferran: <i>El capellà del Reial Estament</i>	320
VILALLONGA, Mariàngela: <i>El llatí i el poeta</i>	310

Mercè Rodoreda, deu anys

BALSACH, Maria Josep: <i>Apunts entorn de l'obra pictòrica de Mercè Rodoreda</i>	200
MARTÍ, Sadurní: <i>Història de dues novel.las</i>	180
PLA, Jordi: <i>Bibliografia sobre Mercè Rodoreda</i>	170
QUINTANA, Àngel; MERINO, Imma: <i>Dues propostes cinematogràfiques sobre la mirada de Mercè Rodoreda</i>	192
RAFANELL, August: <i>La llengua inadvertida de Mercè Rodoreda</i> ..	176
RODOREDA, Mercè: <i>Bestioles</i>	188
VILALLONGA, Mariàngela: <i>Els arbres, Romanyà i Mercè Rodoreda</i>	202

EDITORIAL

<i>Cent anys i un malentès</i>	469
<i>El compromís dels fets concrets</i>	353
<i>El patrimoni més elemental</i>	585
<i>Per una comunicació responsable</i>	237
<i>Temps de planificació</i>	121
<i>Un any de canvis i de crisi</i>	5

EL CURS DELS RIUS

BOIXÉS, Joaquim: <i>La riera de Vallfogona</i>	565
CLARA, Josep: <i>El Duran</i>	103
DALMAU, Jordi: <i>El Galligans</i>	214
MARTORELL, Marta: <i>El Brugent</i>	333
PLA, J.; ROMERO, A.: <i>El Llobregat</i>	450
VILALLONGA, Mariàngela: <i>El Ridaura</i>	679

FIGURES

PLANAS, Xevi: <i>Antònia Adroher, la mestra revolucionària</i>	372
<i>Cinto Solanellas, el pastor de Sant Pere de Rodes</i>	490
<i>Josep-Lluís Ortega-Monasterio</i>	22
<i>Mossèn Mariver, el Pèrre Duval de Santa Maria de Camós</i> ..	602
<i>Pere-Ignasi Fages, el cineasta d'Ordís</i>	250
<i>Pere Verdaguier, el banyolí refugiat al nord</i>	134

FULLS DE LA REVISTA

BEL, Agustí: <i>El disseny propiciat de Timothy O'Kelly</i>	339
CALVO, Lluís: <i>Paisatges</i>	110
CORTADELLAS, Xavier: <i>Fetges d'ànecs</i>	455
ESPONELLÀ, Núria: <i>Poemes</i>	342
GARCIA CALDÉS, Núria: <i>El sol enjogassat</i>	574
GONZÁLEZ, Ramon Lluís: <i>El templer enamorat</i>	687
GUIXERAS, David: <i>Cinc poemes de Dom Moraes</i>	690

PARENTE, Renato: <i>A la recerca de l'Andreu Febrer</i>	571
PIJOAN, Joaquim: <i>Aula 112 (apunt del natural)</i>	107
POMAR, Jaume: <i>Frontissa</i>	227
PROHIAS, Gerard: <i>Les platges de l'Àfrica</i>	458
VILALLONGA, Mariàngela: <i>Literatura i vida</i>	223

Bestiari

CASTAÑO, Manuel: <i>Àguila</i>	230
CORTADELLAS, Xavier: <i>El mussol</i>	346
GARDELLA, Àngels: <i>El bou</i>	462
PRADA, Pere: <i>Ramat/Fill bord</i>	578
PUJOL, Josep: <i>La grua escarmentada</i>	114
RENEDO, Xavier: <i>L'elefant</i>	694

Les últimes lletres:

CONDOM, Dolors: <i>El primer trenador de garlandes</i>	345
COROMINAS, Bibiana: <i>Un pou en el desert</i>	576
IGLÉSIAS, Narcís: <i>D'home a diable</i>	461
<i>Viatge d'anada i tornada</i>	111
PLA, Jordi: <i>El bon rodatge de Gabriel Planella</i>	344
<i>El cant en l'absència</i>	692
<i>Llegir com veure</i>	577
<i>Primera paraula</i>	112
REIXACH, Jaume: <i>Del tabac a la seda</i>	460
TEN, Francesc: <i>L'antologia d'enformar Comadira</i>	112
TOMÀS, Ma Remei: <i>Ruta poètica per la vella Grècia</i>	693
VIÑAS, Vicens: <i>Xais, i bens, i ovelles</i>	229

GEOGRAFIA

CASTAÑER, M.; FREIXA, C.; ROSET, D.: <i>El turisme a la Garrotxa: noves alternatives</i>	38
CASTAÑER, M.; DONAIRE, J.A.; SALAMAÑA, I.: <i>L'organització territorial de la Regió II</i>	160
GORDI, J.; VILA, J.: <i>Oix-Beget, una pista forestal problemàtica</i>	272
<i>EL PEIN a les comarques gironines: una visió geogràfica</i>	620

HISTÒRIA

CARRERAS, Joan: <i>El monestir de Santa Clara de Girona</i>	616
CLARA, Josep: <i>Perez-Viñeta contra Pompeu Fabra</i>	144
CLAVAGUERA, Josep: <i>Santa Maria de Penardell, monestir medieval</i>	34
CRIVILLÉ, Florenci; DALMAU, Agustí: <i>Eudald Graells o la passió per la recerca</i>	264
GARRIGA, Rosa M.: <i>Can Carbonell de Gorguja, tradició i innovació</i>	268
GRAU, Josep M.T.; PUIG, Roser: <i>Fires i mercats a la Selva</i>	148
JIMÉNEZ, Àngel: <i>El Sant Feliu industrial en una exposició</i>	388
JULIÀ, Benet: <i>L'Estudi General gironí i la seva escola de medicina</i>	516
MIRAMBELL, Enric: <i>El casal dels Sarriera al segle XVI</i>	384
ROMERO, Alfons: <i>La llarga reflexió d'Alexandre Deulofeu</i>	612

LLETRES

ALBERT, Lluís: <i>La independència de Víctor Català</i>	54
BALSALOBRE, Pep; GRATACÓS, Joan: <i>Josep Ullastre: 250 anys de gramàtica catalana</i>	630
CARRERAS i PERA, Joan: <i>El Josep Pla polític, aquest desconegut</i>	156
<i>Excursions de Verdaguer per terres gironines</i>	392
CONDOM, Dolors: <i>Uns versos d'Horaci a la vora de l'Onyar</i>	152
GUIXERAS, David: <i>El Ripollès i la Cerdanya en la poesia de Joan Maragall</i>	626
<i>Foix i Garcés, poetes del cap de Creus</i>	508
<i>Joan Mínguez, escriptor trobat</i>	48
PLA, Jordi: <i>La necessària reivindicació de Fages de Climent</i>	502

PAPERS DE BUTXACA

ARAGÓ, Narcís-Jordi:	
<i>Altra vegada el paisatge</i>	239
<i>El cartellista amagat</i>	470
<i>El destí d'una exposició</i>	238
<i>El director que no va poder ser</i>	586
<i>Els anys vint de Dalí</i>	7
<i>L'historiador i el ciutadà</i>	354
<i>La doble llum de Xavier Carbó</i>	587
<i>La professora de llatí</i>	123
<i>Miró, Urgell i l'horitzó gironí</i>	355
<i>Pla ve de plagi?</i>	471
<i>Rodenbach, Bruges, Girona</i>	6
<i>Textos per a un funeral</i>	122

TRADICIONS

JUANOLA, Albert: <i>Les lectures del tapers i la premsa surera</i>	524
VERT, Josep: <i>Els gegants de Torroella de Montgrí</i>	58

TREBALL DE REDACCIÓ

BUXÓ, M. Jesús; MIR, Marina; RUEDA, Josep Manuel: <i>El Museu Etnològic com a gestor del patrimoni integral</i>	496
CARBONELL, Francesc: <i>Les ONGs gironines, molts reptes a superar</i>	258
POUS, Montserrat; CARMONA, Robert: <i>Artesania: ¿confecció o revenda?</i>	28
POUS, Montserrat: <i>Sant Martí d'Empúries: una investigació arquitectònica</i>	140
ROIG, Sebastià: <i>Amics per sempre, planians per sempre</i>	608
SOLANÍ, Maria: <i>Els agermanaments, entre el protocol i la cooperació</i>	378
<i>Les ONGs a Girona pels drets humans i la justícia social</i>	256